

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 112

Eesti, videosild

Teisipäev, 18. mai 2021

Algus 14.00, lõpp 15.10

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Kristel Kits (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Peeter Ernits, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja, Jevgeni Ossinovski, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Kutsutud: SA Taaskasutatavate Materjalide Sertifitseerimiskeskuse juhataja Allan Pohlak ja nõukogu esinaine Margit Rüütelmann, Eesti Keskkonnateenused AS arendusjuht Kalle Grents, Keskkonnaameti jäätmebüroo juhataja Reet Siilaberg, Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna nõunik Kristel Kibin (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Arutelu biolagunevate jäätmete sertifitseerimise teemal
2. Petitsioon referendumi korraldamiseks: kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?
3. Info ja muud küsimused

1. Istungi päevakorra kinnitamine

Yoko Alender tegi ettepaneku täiendada istungi päevakorda atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (345 SE) punktiga, et muuta menetlusotsuseid.

Päevakord:

1. Istungi päevakorra kinnitamine
2. Arutelu biolagunevate jäätmete sertifitseerimise teemal
3. Petitsioon referendumi korraldamiseks: kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?
4. Atmosfääriõhu kaitse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (345 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks
5. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada istungi päevakord (konsensus: Yoko Alender, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Jevgeni Ossinovski, Timo Suslov).

2. Arutelu biolagunevate jäätmete sertifitseerimise teemal

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et SA Taaskasutatavate Materjalide Sertifitseerimiskeskus

(Sertifitseerimiskeskus) on sõltumatu sertifitseerimisasutus, mis ainsana Eestis viib läbi biolagunevatest jäätmetest valmistatud komposti, reoveesette komposti ja biolagunevatest jäätmetest biogaasi tootmisel tekkiva kääritusjäägi tootmise korralduse kontrolli, toote ohutuse ja kvaliteedi hindamist ning väljastab asjaomaseid vastavushindamise sertifikaate tootjatele. Sertifitseerimiskeskus on komisjoni poole pöördunud murega, et neid rahastatakse sertifitseerimise eest võetavatest tasudest ning vaatamata aktiivsele tegevusele ja korrektsele asjaajamisele on tekkinud olukord, kus sihtasutuse tulud ja kulud ei ole tasakaalus ning on tekkinud reaalne maksejõuetuse oht, mis võib viia pankrotini ja sihtasutuse tegevuse lõppemiseni.

Allan Pohlak ütles, et Sertifitseerimiskeskuse olukord on juba pikalt olnud pinev, sest ettevõtted ei ole planeeritud mahus tundnud huvi sertifitseerimise vastu, samuti puudub riigipoolne nõue. Sertifitseerimiskeskusel on kulud ja tulud nihkes, sest kliente on vähe ning muud kulutused on jõudsalt kasvanud (laborialüüsid, laborite teenustasud ning iga-aastaselt tehtava audititasu).

Kristel Kibin andis ülevaate biolagunevatest jäätmetest valmistatud toodete kohta. Ta rääkis, et jäätmed võivad saada tooteks korduskasutuseks ettevalmistamisel, ringlussevõtu ja lakkamise kaudu. Jäätmed lakkavad olemast jäätmed, kui need on läbinud taaskasutustoimingu. Sertifitseerimiskeskus aitab kontrollida nõuete täitmist ning annab tootele sertifikaadi. Ta rääkis, et 2019. aastal tekkis biojäätmeid ehk biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid ning aia- ja haljastujäätmeid 122 032 tonni, millest liigiti koguti 29 262 tonni. Biojäätmete hulka segaolmejäätmetes peaks aitama vähendada biojäätmete liigiti tekkekohalt kogumise korraldamise kohustus. Ringlussevõtul lähevad arvesse materjalid, mis on tooteks sertifitseeritud. Ta sõnas, et reoveesete kuulub biolaguneva jäätmevoo alla, kuid kahjuks pole ükski ettevõtte lasknud oma toodet sertifitseerida ning see jääb jäätmeks. 2019. aastal tekkis üle 147 000 tonni olmereoveesetet, millest taaskasutati umbes 57%. Ta rääkis, et komposti ja kääritusjäägi potentsiaalseteks kasutusvaldkondadeks on haljastus, põllumajandus ja rekultiveerimine. Nõudlus biolagunevatest jäätmetest valmistatud komposti ja kääritusjäägi järele sõltub erinevatest teguritest, kuid KEM üritab leida võimalusi, kuidas saaks neid rohkem kasutada. Ühe võimalusena tõi ta välja keskkonnahoidlike riigihangete kasutuselevõtu. Riigihangete seaduses on kirjas, et iga hanke planeerimisel ja korraldamisel tuleb lähtuda keskkonnahoidlikkusest, kuid hetkel ei ole kehtestatud keskkonnahoidlike riigihangete kohustuslike kriteeriumeid haljastuses ja ehitustöodes. 2019. aasta lõpus tellis KEM uuringu „Biolagunevatest jäätmetest ja/või reoveesetest saadud materjalide kasutamise võimalused haljastustöid hõlmavates riigihangetes ja karjäärade korrastamisel“. Uuringus toodi välja, et üldjuhul haljastuses ja karjäärade korrastamisel kohapeal või lähedal on olemas tasuta või odav pinnas ning täiendava materjali nõudlus madal. Ta ütles, et ehitus- ja haljastusettevõtete huvi tõstaks see, kui kompost jõuaks objektile valmistootena ehk segatud kasvupinnasena. Ta rääkis, et KEMil on plaanis 2021. aastal kaardistada ja lahendada biolagunevate jäätmete lakkamise kriteeriumidega seotud probleemid ning kindlasti kaasatakse Sertifitseerimiskeskus tööühma aruteludesse.

Kalle Grentsi sõnul on probleem selles, et osadel ettevõtetel on kohustus sertifitseerida ja teistel mitte ning sertifitseerimisega kaasneb ettevõtetele täiendav kulu, sest täita tuleb kindlaid nõudeid. Ettevõtted, kes ei sertifitseeri kompostitavat materjali, panevad selle massi hunnikusse ning ootavad kuni kompostist on saanud muld, mida saab kasutada põldudel. Lisaks on KOVide hangetes sees kompostimise nõue, kuid tegelikkuses ei tarbi KOV seda ära ning ettevõttel tuleb leida ise komposti kasutamiseks väljund. Ta rääkis, et juhul kui ettevõtte on toetust saanud Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) kaudu, siis sellega kaasneb sertifitseerimise kohustus. Juhul kui Sertifitseerimiskeskus sulgeb oma ukse, siis ei saa ettevõtte KIKi ees võetud kohustusi täita, kuna puudub toote sertifitseerija. Ta ütles, et biolagunevate jäätmete hind tuleks hoida madalamal kui olmejäätmete hind, sest see motiveeriks inimesi koguma rohkem jäätmeid liigiti.

Yoko Alender küsis, miks mõned ettevõtted peavad sertifitseerima ja teised mitte. **Kristel Kibin** ütles, et ettevõtte saab taotleda KIKilt toetust jäätmekäitluse projektidele siis, kui ta sertifitseerib toodet ning biolagunevad jäätmed lähevad ringlussevõttu. **Margit Rüütelmann** ütles, et Riigikontrolli ülevaates on Maaeluministerium öelnud, et komposti kasutatakse vähe, sest teada ei ole selle kvaliteet. Ta ütles, et parema kvaliteedi saab tagada läbi sertifitseerimise.

Jevgeni Ossinovski uuris, miks on vaja sertifikaati biogaasijaamadel ning miks KOVid ei taga komposti kasutamist, kuigi kompostimise nõue on nende hangetes sees. **Kristel Kibin** vastas, et KOV saab enda hangetesse sisse kirjutada, et linnaruumi haljastuses tuleb kasutada komposti, kuid praegu puudub riigihangete seaduses selleks kohustuslik volitusnorm. Ta rääkis, et biogaas on oluline taastuvenergia ja kliimaeesmärkide täitmiseks ning protsessi käigus tekib kääritusjääk, mida on vaja sertifitseerida, et see läheks jäätmete ringlussevõtu alla. **Margit Rüütelmann** ütles, et biogaasi tootmisel tekkiva kääritusjäägi sertifitseerimine sai alguse siis, kui Keskkonnaamet hakkas biogaasijaamadelt nõudma kääritusjäägi sertifitseerimist ning seda ei tohi niisama üle anda. Ta sõnas, et sama tuleks nõuda ka biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise puhul ning reoveesette kompostimisel.

Peeter Ernits uuris, miks ei ole jätkuvalt tervikpilti ringmajanduse kavast. **Kalle Grents** ütles, ettevõtjad on välja pakkunud, et inimestel peaks olema odavam ära anda sorteeritud jäätmeid ning kallim peaks olema olmejäätme ära andmine. Ta ütles, et kui saada olmejäätmetest välja biolagunevad jäätmed ning saada see tooteks, siis riigil oleks 30% taaskasutusnõudeid täidetud. Ta ütles, et mida paremini inimesed prügi sorteerivad, seda suurem tõenäosus on võtta jäätmeid ringlusesse. Ringlussevõtu tehaseid ei ole praegu mõistlik rajada, sest riik ei garanteeri, et sinna tuleb jäätmevoog. **Kristel Kibin** ütles, et KEMi eesmärk on jäätmeid kokku koguda võimalikult puhtalt ja kvaliteetselt ning jäätmetekitajale võimalikult lähedalt. Jäätmevaldkonnas on olnud probleeme muudatuste elluviimisega, kuid KEM on teinud erinevaid plaane nii ringmajanduse struktuuris, ringmajanduse arengudokumendi ja uue jäätmekavaga seoses. Samuti peaks varsti valmima Maailmapanga analüüs, mille tulemusena loodetakse saada sisend terviklikumaks jäätmepöördeks.

Andres Metsoja ütles, et jäätmemajanduses algab kõik motivatsioonist. Ta ütles, et tuleb jõuda sinnani, et lisaks hinnale vaadatakse ka ära antud jäätmete kogust, sest kui praegu inimene tellib konteineri, siis ta paneb selle ka täis. Ta ütles, et reoveesetega on olnud juba kaua aega probleeme, sest seal sees on erinevaid aineid, mida tuleks puhastada või kontrollida. Ta uuris, et kui veeseaduse muudatusega astutakse samm selles suunas, et rohkem hakatakse kasutama lekkekindlaid mahuteid, siis kuidas tagatakse reoveesette ära andmise probleem. **Kristel Kibini** sõnul on reoveesete murekoht ning räägitud on ka sellest, et võiks teha regionaalsed settekäitluskeskused, kus reoveesetet puhastatakse. Ta ütles, et ELi tasandil vaadatakse üle reoveesette direktiivi, mis mõjutab oluliselt reoveesette nõudeid põllumajanduses kasutamises. Samuti võib tulla uusi suuniseid, mida teha reoveesetega ja kuidas see läheb kooskõlla asulareovee puhastamisega. Kindlasti tuleb reoveesette probleemiga tegeleda ka riigisiselt. **Margit Rüütelmann** ütles, et ükski vee-ettevõtte ei ole lasknud oma toodet sertifitseerida ning reoveesette kompost jääb jäätmeks. Ta tegi ettepaneku, et reoveesetest toote valmistamise nõuete määrusega võiks nõuda, et vee-ettevõtted täiustaksid oma tootmist ning suudaksid teha nõuetele vastavat reoveesette komposti. **Reet Siilaberg** ütles, et on kaks määrust, mille järgi vee-ettevõtted võivad tegutseda. Üks määrus lubab reoveesetet kasutada põllul jäätmena ning teine määrus seab nõuded, et põllul võib kasutada reoveesetest valmistatud toodet. Ta ütles, et enamik vee-ettevõtteid töötlevad reoveesetet vastavalt nõuetele ja annavad selle põllumeestele üle. Reoveesetest toote valmistamise nõuete määrus on rangem ning ettevõtted ei taha seda rakendada, samuti puudub Keskkonnaametil volitusnorm nõuda selle määruse rakendamist.

Andres Metsoja uuris, kas eraldi on tehtud uuring selle kohta, kuidas muudab reoveesette

kasutamine põldudel toidu kvaliteeti. **Kristel Kibin** ütles, et uuringuid on erinevate ohtude osas tehtud ning teadmine ohtude osas kasvab pidevalt. ELi tasandil on samuti küsimus, millised on saasteained reoveesettes, sest ELi tasand reguleerib hetkel ainult raskmetalle, kuid siseriiklikult on Eestis juurde lisandunud ka salmonella ja kolibakter. **Margit Rüütelmann** ütles, et kui me räägime biolagunevatest jäätmetest valmistatud kompostist, siis see pärineb peamiselt haljastusjäätmetest ja toidujäätmetest. Seevastu reoveesettes võivad olla nii ravimijäägid kui ka muud ohtlikud ained ehk reoveesette kompost peaks olema rangemini kontrollitud.

Yoko Alender uuris, kas on kaalutud kaotada võimalust anda põllumeestele üle sertifitseerimata reoveesetet. **Kristel Kibin** ütles, et määrus, mille alusel vee-ettevõtted ja põllupidajad tegutsevad, on üle võetud ELi tasandil kehtestatud reoveesetete direktiiviga ning seal on nõuded leebemad. Siseriiklikult ei ole plaanitud nõudeid karmistada, kuid tuleb mõelda, kuidas tõsta kvaliteeti ja tagada toodete tootmine.

Timo Suslov ütles, et biolagunevate jäätmete kompostist on oluline teha toode, samuti tuleks lahendada reoveesette probleem. **Kalle Grents** ütles, et Saksamaal ja Šveitsis on juba aastaid keelatud töötlemata reoveesetete laotamine põldudele. **Reet Siilaberg** ütles, et Eestis ei ole töötlemata reoveesette kasutamine põldudel lubatud (seda tuleb eelnevalt kompostida või kuumutada).

Yoko Alender ütles, et komisjon hoiab ka edaspidi ennast kursis antud temaga.

3. Petitsioon referendumi korraldamiseks: kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?

Yoko Alender ütles, et komisjon arutas kollektiivset pöördumist 09.03.21 istungil. Arutelu käigus tõid kollektiivse pöördumise algatajad välja, et lageraiete küsimus on Eesti ühiskonda lõhestanud ning referendum korraldamine aitaks seda probleemi lahendada. Algatajad rõhutasid, et nad ei soovi seisukohta võtta lageraiete osas, vaid nende ettepanek on viia 17.10.21 koos kohalike omavalitsuste volikogude valimistega läbi rahvahääletuse küsimuses “Kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?”. Metsateadlased olid seisukohal, et ühe raieviisi keelustamine tooks kaasa suured muutused metsa majandamise praktikas.

Komisjoni liikmed leidsid arutelu käigus, et nad ei nõustu esitatud ettepanekuga viia 17.10.21 koos kohalike omavalitsuste volikogude valimistega läbi rahvahääletus küsimuses “Kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?”. Komisjoni liikmed vaatasid läbi vastuskirja projekti, milles toodud põhimõtteid toetati, ning soovi korral anti võimalus täiendada kirja projekti nädala jooksul.

4. Atmosfääriõhu kaitse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (345 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks

Yoko Alender ütles, et kuna komisjonipoolsele ettekandjale ei sobi 02.06.21 eelnõu teine lugemine, siis tuleb muuta 17.05.21 istungil tehtud komisjoni otsused.

Otsustati:

4.1. Muuta eelnõu teise lugemise kuupäeva täiskogus ja määrata selleks 08.06.2021 (konsensus: Yoko Alender, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja, Jevgeni Ossinovski, Timo Suslov).

4.2. Muuta eelnõu kolmanda lugemise kuupäeva ja viia läbi lõpphääletus 15.06.2021 (konsensus: Yoko Alender, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja, Jevgeni Ossinovski, Timo Suslov).

5. Info ja muud küsimused

Yoko Alender andis komisjoni liikmetele teada, et 08.06 ja 15.06 on komisjonil kavas väljasõiduistungid metsa ja soosse.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Kits
protokollija